

MINISTERSTWO RODZINY I POLITYKI SPOŁECZNEJ
DEPARTAMENT UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH

ul. Nowogrodzka 1/3/5, 00-513 Warszawa, tel. +48 22 661 17 38, fax +48 22 661 17 36
www.mrips.gov.pl;

Warszawa, 10 września 2021 r.

DUS-II.055.7.2021.IW

Szanowny Panie,

działając na podstawie art. 13 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach (Dz. U. z 2018 r. poz. 870), w związku z petycją w sprawie wprowadzenia przepisów umożliwiających osobom urodzonym przed 1949 r., a ubezpieczonym w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych i Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego pobieranie dwóch emerytur, uprzejmie wyjaśniam, co następuje:

Petycja zawiera postulat zapewnienia osobom, które zmieniały rodzaj działalności zarobkowej, a w związku z tym były objęte różnymi systemami ubezpieczenia tj. pracowniczym i rolniczym czyli tzw. dwuzawodowcom pobierania emerytur w zbiegu niezależnie od roku urodzenia. W petycji wskazano, że reguły wynikające z reformy systemowej ubezpieczenia emerytalnego wprowadzone w 1999 r. inne dla osób urodzonych po 1948 r., a inne dla urodzonych przed 1949 r. są niesprawiedliwe i są przejawem dyskryminacji ze względu na wiek.

Rozpatrzenie przedmiotowej petycji należy rozpocząć od przedstawienia wyjaśnień dotyczących sytuacji osób opłacających składki na dwa rodzaje ubezpieczenia.

Od początku istnienia systemu ubezpieczenia społecznego rolników, a więc od 1977 r. aż do 1989 r., istniał obowiązek podwójnego ubezpieczenia rolników „dwuzawodowców” tj. osób, które pracę na roli łączyły z zatrudnieniem poza rolnictwem. W związku z podwójnym ubezpieczeniem istniała możliwość pobierania świadczeń emerytalno-rentowych zarówno z powszechnego, jak i rolniczego systemu ubezpieczenia społecznego. W razie nabycia prawa do świadczeń z obu systemów, uprawnionemu wypłacano półtora świadczenia – świadczenie korzystniejsze w całości, a drugie w połowie należnej wysokości.

Na podstawie ustawy z dnia 24 lutego 1989 r. o zmianie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i członków ich rodzin (Dz. U. z 1989 r. Nr 10, poz. 53), zniesiono zarówno obowiązek podwójnego ubezpieczenia rolników „dwuzawodowców”, jak i możliwość pobierania dwóch świadczeń emerytalno-rentowych, oraz wprowadzono

rozwiązanie polegające na wzajemnym zaliczaniu okresów ubezpieczenia do uprawnień emerytalno-rentowych. Dodatkowo ubezpieczonym umożliwiono pobieranie tylko jednego świadczenia emerytalnego: z powszechnego systemu ubezpieczenia społecznego albo z systemu ubezpieczenia społecznego rolników.

Rozwiązanie polegające na wzajemnym zaliczaniu okresów ubezpieczenia do uprawnień emerytalno-rentowych jest uregulowane zarówno w ustawie z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2021 r. poz. 291, z późn. zm.), która reguluje zagadnienia związane z powszechnym systemem emerytalnym, jak i w ustawie z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2021 r. poz. 266, z późn. zm.), regulującej zagadnienie emerytur rolniczych. Z przepisu art. 33 ust. 2 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników jednoznacznie wynika, że od dnia 1 stycznia 1991 r., tj. od dnia wejścia ustawy w życie, w razie zbiegu prawa do obu emerytur uprawnionemu wypłaca się tylko jedno wybrane przez niego świadczenie.

Obowiązujący stan prawny reguluje zatem sytuację osób, które zmieniały rodzaj działalności zarobkowej, a w związku z tym były objęte różnymi systemami ubezpieczenia. W tym względzie inne reguły obowiązują jednak osoby urodzone przed dniem 1 stycznia 1949 r., a inne osoby urodzone po dniu 31 grudnia 1948 r., co wynika z reformy systemowej ubezpieczenia emerytalnego przeprowadzonej w 1999 r.

W przypadku osób urodzonych przed 1949 r. rekompensatą za okres podwójnego ubezpieczenia jest możliwość sumowania tych okresów, tj. uwzględniania w stażu rolniczym okresu ubezpieczenia w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych, natomiast w stażu pracowniczym okresu ubezpieczenia w Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego. W sytuacji, gdy okresów tych nie wykorzystano w celu uzupełnienia brakującego do nabycia prawa do emerytury stażu ubezpieczeniowego świadczenie to, na wniosek zainteresowanego, ulega zwiększeniu: emerytura rolnicza na podstawie art. 25 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, a emerytura pracownicza na podstawie art. 56 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Inaczej wygląda sytuacja osób urodzonych po 31 grudnia 1948 r. Przy ustalaniu prawa do emerytury rolniczej i jej wysokości uwzględnia się wyłącznie okresy opłacania składek na ubezpieczenie społeczne rolników, przy czym emerytura przysługuje osobie, która posiada co najmniej 25-letni staż ubezpieczeniowy w Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (art. 19 ust. 1 tej ustawy). Zniesienie możliwości uzupełniania stażu rolniczego okresem ubezpieczenia w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych jest konsekwencją zmiany zasad przyznawania emerytury z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych dla osób urodzonych po

1948 r. oraz wprowadzenia możliwości pobierania przez te osoby emerytury z tytułu działalności rolniczej w zbiegu z emeryturą z systemu pracowniczego.

Zgodnie z art. 24 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych świadczenie to przysługuje po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego każdej osobie, która podlegała ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym - niezależnie od długości stażu ubezpieczeniowego. Ponieważ przy ustalaniu prawa do emerytury i obliczaniu jej wysokości Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie uwzględnia okresu ubezpieczenia z tytułu działalności rolniczej, osoba urodzona po 1948 r. oprócz emerytury z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych może mieć również przyznaną i wypłacaną emeryturę z tytułu ubezpieczenia w Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego - o ile posiada okres ubezpieczenia rolniczego wystarczający do jej przyznania.

Osobie uprawnionej do emerytury pracowniczej, która ze względu na zbyt krótki okres ubezpieczenia w Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego nie spełnia warunków do emerytury rolniczej, wraz z emeryturą z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych wypłaca się tzw. zwiększenie za okresy opłacania składek na ubezpieczenie społeczne rolników.

Zgodnie z art. 26a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych wysokość emerytury ustalonej zgodnie z art. 26 ulega zwiększeniu za okresy opłacania składek na Fundusz Emerytalny Rolników, Fundusz Ubezpieczenia Społecznego Rolników i ubezpieczenie emerytalno-rentowe, o których mowa w przepisach o ubezpieczeniu społecznym rolników. Zwiększenie to ustala się według zasad wymiaru części składkowej emerytury rolniczej przewidzianych w przepisach o ubezpieczeniu społecznym rolników na podstawie zaświadczenia Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego o okresach opłacania składek. Emerytura ta wypłacana jest z Funduszu, z tym że koszty tej emerytury w części odpowiadającej zwiększeniu o część składkową podlegają refundacji z funduszu emerytalno-rentowego określonego w przepisach o ubezpieczeniu społecznym rolników.

Kwota zwiększenia rolnego ma na celu zrekompensowanie byłym rolnikom (emerytom) kwot wydatkowanych przez nich w przeszłości na opłacenie składek rolniczych.

Kwotę zwiększenia ustala się na takich samych zasadach jak część składkową emerytury rolniczej, a więc po 1% emerytury podstawowej (minimalnej) za każdy rok opłacania składek rolniczych. Jednakże takie zwiększenie nie przysługuje, jeżeli przy nabywaniu prawa do emerytury pracowniczej zostały już uwzględnione jakiegokolwiek okresy prowadzenia gospodarstwa rolnego lub pracy w gospodarstwie rolnym (nastąpiło uzupełnienie brakujących okresów składkowych i nieskładkowych okresami rolniczymi) jak również w sytuacji, jeżeli emeryt ma ustalone prawo także do emerytury rolniczej.

Zwiększenie to jednak nie przysługuje osobie mającej ustalone prawo do emerytury na podstawie przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników, a przysznaje się je ubezpieczonemu, który legitymuje się okresami ubezpieczenia społecznego rolników, za które opłacono składki, gdy okresy te są krótsze niż 25 lat.

Należy zauważyć, że zmiany w systemie ubezpieczeń społecznych polegające na odblokowaniu możliwości pobierania emerytur rolniczych i pracowniczych w zbiegu nie oznaczają, że osoby posiadające mieszane okresy ubezpieczenia będą odtąd traktowane korzystniej niż do tej pory albo, że młodsze roczniki zostały uprzywilejowane. Te przywileje wiążą się z trudniejszymi warunkami nabywania świadczeń oraz zmienionym sposobem naliczania świadczeń.

Wysokość emerytury dla urodzonych przed 1949 r. zależała od długości okresu składkowego i nieskładkowego oraz wysokości zarobków, od których były opłacane składki na ubezpieczenie społeczne w okresie kolejnych 10 lat lub 20 dowolnych lat ubezpieczenia. Natomiast wysokość emerytury dla urodzonych po 1948 r. zależy wyłącznie od wielkości zwaloryzowanego kapitału początkowego oraz kwoty składek zaewidencjonowanych na knocie ubezpieczonego. Dodatkowo wysokość tą modyfikują tabele dalszego trwania życia dla osób w wieku emerytalnym. Osobom urodzonym przed 1949 r. brakujące do przyznania emerytury okresy składkowe i nieskładkowe mogły być uzupełniane okresami rolniczymi, natomiast nowe zasady ustalania emerytur nie przewidują uzupełniania stażu okresami rolniczymi.

Wobec powyższego, ponieważ nie są prowadzone prace nad zmianą sposobu ustalania świadczeń z systemu powszechnego, nie przewiduje się podjęcia postulowanych w tej petycji działań.

Pouczenie

Zgodnie z art. 13 ust. 2 ustawy o petycjach, sposób załatwienia petycji nie może być przedmiotem skargi.

Z poważaniem

Eliza Wiśniewska

Zastępca Dyrektora

Departamentu Ubezpieczeń Społecznych

/-podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym/

Do wiadomości:

Biuro Ministra

dot. sprawy: BM-II.055.30.2021.CN